

Riigikogu otsuse „Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine Riigikogu e-valimiste protsessi turvalisuse uurimiseks“ seletuskiri

Eesti e-valimiste süsteemi usaldusväärsus on olnud avaliku debati keskmes juba aastakümneid. Hiljuti avaldatud Tallinna Tehnikaülikooli (TalTech) teadlaste analüüs tõi esile mitmeid tõsisemaid puudujääke e-valimiste protsessi turvalisuses.

Tulenevalt suurest avalikust huvist on vajalik Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine. Selle eesmärk on analüüsida e-valimistega seotud riske ja seaduspärasust ning leida võimalikud lahendused süsteemi parandamiseks.

Uurimiskomisjoni enda usaldusvääruse ja laiapõhjalisuse tagamiseks peaks sinna kuuluma igast Riigikogu fraktsioonist vähemalt üks esindaja.

E-valimiste turvalisus on kriitilise tähtsusega demokraatia aluspõhimõtete tagamiseks. Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine võimaldab põhjalikult analüüsida võimalikke puudujääke ja teha vajalikke ettepanekuid olukorra parandamiseks.

Võttes arvesse lähenevaid valimisi ja mobiilihääletuse arendamist, on komisjoni loomine kiireloomuline ja vältimatult vajalik.

Komisjoni ülesandeks on:

- analüüsida TalTechi teadlaste leide ning kaasata sõltumatuid eksperte nende kinnitamiseks või ümberlükkamiseks;
- selgitada välja, kas ja kuidas on võimalik e-valimiste tulemusi manipuleerida ning millised meetmed on vajalikud selle vältimiseks;
- uurida, kas valimiskomisjonil on reaalne võimalus tuvastada valija antud hääl ning kas see rikub põhiseaduslikke norme;
- hinnata, kas kehtivad auditeerimisprotseduurid on piisavad e-valimiste usaldusvääruse tagamiseks;
- analüüsida, kas praegune e-valimiste süsteem vastab rahvusvahelistele standarditele ning milliseid muudatusi võiks sisse viia;
- Hinnata võimalikke ohte ja riske seoses arendatava mobiilihääletuse süsteemiga;
- teha ettepanekud e-valimiste usaldusvääruse parandamiseks ning vajadusel soovitada ajutist üleminekut turvalisematele hääletusvormidele;
- hinnata, kas e-valimiste protsess vastab täielikult demokraatlikele standarditele ja põhiseadusele;
- teha vajadusel Riigikogule ja valitsusele ettepanek, millisel viisil saab e-valimiste protsessi paremaks ja turvalisemaks muuta.

Komisjon esitab oma uurimistöõ lõpparuande Riigikogule ja avalikkusele hiljemalt 2025. aasta 1. detsembriks, mille järel tema volitused lõppevad.

Esitab Eesti Keskerakonna fraktsioon

10.02.2025

Lauri Laats

Keskerakonna fraktsiooni esimees